

Románia állami függetlenségének nemzetközi elismerése

Az orosz—török háborút lezáró berlini békeszerződésben (1878. július 13.) az európai nagyhatalmak elismerték Románia állami függetlenségét. Ez annak a *valóságnak* a jogi megerősítését jelentette, amely a román nép szabadságért, függetlenségért és haladásért vívott évszázados harcának eredményeként született meg. Ennek fontosságát-jelentőségét hangsúlyozza a Román Kommunista Párt programja: „A román hadseregnek a török birodalom elleni hősi harca eredményeként, népünknek, annak a népnek a szilárd szabadság- és függetlenségi akarata folytán, amely ismét bebizonyította hatalmas harckészségét, a nemzeti függetlenség kivívása újabb erős lendületet adott az ország gazdasági és társadalmi haladás útján, lehetővé tette népünk egyre erőteljesebb érvényesülését önálló nemzetként.”

Románia nemzetközi elismerése elégségesnek bizonyult az ország nemzetközi státusának a megalapozásához, s nem gátolhatta a diplomáciai és más természetű államközi kapcsolatok kifejlődését. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy Románia, már nemzeti függetlenségének kivívása előtt, félhivatalos kapcsolatokat tartott fenn — ügyvivők, képviselők révén — egész sor állam kormányával. Ezek a kapcsolatok állami függetlenségének nemzetközi elismerése után hivatalos diplomáciai kapcsolatokká alakultak át. Hadd jegyezzük meg, hogy Romániát már 1866—1877 között ott találjuk több nemzetközi megállapodás aláírói között; 1868-ban csatlakozik a bécsi távközlési szerződéshez, 1869-ben Oroszországgal köt megegyezést konzulátusok kölcsönös felállításáról. Az állami függetlenség nemzetközi elismerése szentesítette Románia már meglévő államközi kapcsolatait, részvételét a nemzetközi életben, de ugyanakkor új távlatokat és lehetőségeket nyitott ezek továbbfejlesztéséhez.

Az az eljárás, ahogyan a berlini kongresszus elismerte Románia állami függetlenségét, sajátos nemzetközi jogi kérdéseket vetett fel. Az egyik a nemzetközi elismerés *kollektív* formájára vonatkozik. Az 1878-as berlini egyezményt aláíró hét állam, mint szerződő felek, nemcsak Románia, hanem Szerbia, Bulgária és Montenegró függetlenségét is elismerték. Egy ország függetlenségének sokoldalú nemzetközi egyezmény keretében való elismerése kivételes eset az államok gyakorlatában. A nemzetközi elismerés rendszerint az elismerő állam egyoldalú szuverén megnyilatkozása. A függetlenség elismerése egyben azt is jelenti, hogy az új állam a nemzetközi jogközösség egyenjogú tagjává lett.

Nyilvánvaló, hogy azok az előírt feltételek, amelyeket a berlini egyezményt aláíró nagyhatalmak igyekeztek kényszeríteni Romániára, az ország függetlenségének és szuverenitásának korlátozását jelentette volna Romániát, bár teljes katonai erejével, nagy áldozatokat vállalva részt vett az orosz—török háborúban, meg sem hívták a berlini kongresszusra; a román küldöttség csupán írásban fejthette ki álláspontját.

A berlini egyezménynek Romániára kényszerített feltételeit tartózkodással fogadta a képviselőház; 27-en szavaztak annak elfogadása ellen. A korabeli politikusok, de jó néhányan a kongresszuson részt vevők közül is, elismerték, hogy a feltételek előírásakor igazságtalanság történt Romániával szemben. Gróf Andrassy Gyula, az Osztrák—Magyar Monarchia külügyminisztere kijelentette a bécsi román képviselőnek, hogy a román állam feltételes elismerése „ostobaság”.

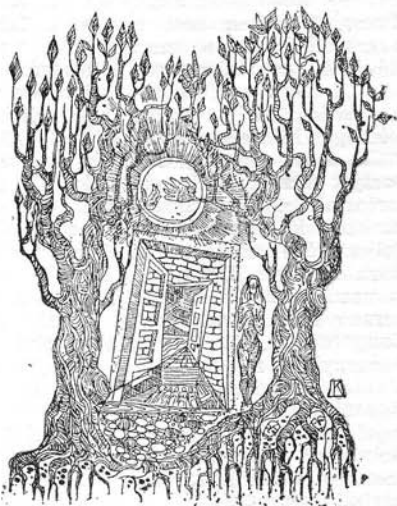
Az állam nemzetközi elismerése a teljes jogegyenlőségen alapuló nemzetközi kapcsolatok megteremtésének egyik alapvető feltétele és biztosítója. Éppen ezért a feltételes elismerés ellentmond a nemzetközi elismerés mint jogi intézmény céljainak. Országunk történelmi tapasztalata bizonyítja, hogy az elismerésnek fel-

tételekhez kötését nem egy állam a Románia belügyeibe való beavatkozás, diplomáciai nyomás, a hivatalos kapcsolatok kiépítése akadályozásának eszközeül használta fel. Mindezek ellenére Románia, nemzetközi elismerése után, a kölcsönösség elvének tiszteletben tartásával diplomáciai kirendeltségeket állított fel a legtöbb európai ország fővárosában, a berlini kongresszuson részt vevő államok területén is.

Románia diplomáciai kapcsolatainak megteremtése két úton történt: jó néhány európai országban követségi rangra emelték a már meglévő ügynökségeket, ahol pedig ilyen kapcsolatok még nem alakultak ki, diplomáciai kirendeltségeket hoztak létre. Az Osztrák—Magyar Monarchia volt az első európai nagyhatalom, amely elismerte Románia nemzeti függetlenségét anélkül, hogy a berlini békeszerződésben kiszabott feltételek betartásához ragaszkodott volna. 1878. szeptember 23-án a bécsi román ügyvivőt mint Románia rendkívüli és meghatalmazott nagykövétet ismerték el. Még ugyanebben az évben diplomáciai kapcsolatok létesültek Oroszországgal és Törökországgal; 1881-ben Románia már 18 állammal tart fenn állandó diplomáciai kapcsolatokat.

Egy évszázaddal az állami függetlenség kivívása után, ma, a szocializmus építésének időszakában Románia igen jelentős tevékenységet fejt ki a nemzetközi életben. Az egykori tanúk közül is csak nagyon kevesen tudták elképzelni mindazt, ami napjainkban megvalósult. Románia Szocialista Köztársaság külpolitikájának középpontjában a világ összes államaival, elsősorban a szocialista országokkal való együttműködés szükségszerűsége áll. Részt vesz egész sor nemzetközi szervezet, köztük — megkülönböztetett helyen — az ENSZ tevékenységében. A román nép és a szocializmus általános ügye iránti felelősségből kiindulva a Román Kommunista Párt következetesen munkálkodik a nemzetközi kapcsolatok erősítéséért és demokratizálásáért, küzd egy új gazdasági és politikai világrend kialakításáért. Következésképpen érvényesíti a békés egymás mellett élés elveit, bővíti kapcsolatait a fejlett tőkés országokkal, de ugyanakkor nem mond le az imperializmus, kolonializmus és újkolonializmus elleni harcról, szolidaritást vállal minden nép azon küzdelmével, hogy ura legyen sorsának, óhaja szerint alakítsa jövőjét. Nicolae Ceaușescu elvtárs mondotta az RKP XI. kongresszusán: nem volt olyan fontos kérdés a nemzetközi életben, amelynek megoldásához Románia ne járult volna hozzá, ne segítette volna annak megoldását a népek, a nemzetközi együttműködés érdekének szem előtt tartásával.

Marțian I. Niciu

Karancsi Sándor grafikája